

Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавальних інтересів учнів початкових класів як засобу формування життєвої компетенції

Підготувала вчитель початкових класів
Висиповецького навчально-виховного комплексу
"Загальноосвітня школа І - ІІІ ступенів –
дошкільний навчальний заклад"
Котовська Галина Євгенівна

ЗМІСТ

Вступ . Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавальних інтересів учнів початкових класів як засобу формування життєвої компетенції _____	2
Розробка тематичного заняття з мистецтва з використанням інтерактивних технологій та ІКТ « Казкова квітка Петриківки» _____	7
Висновки _____	20
Література _____	21
Додатки _____	
Додаток1. Учнівська презентація «Казкова квітка Петриківки» _____	
Додаток 2. Презентація до уроку «Казкова квітка Петриківки» _____	
Додаток 3 .Презентація учнівських робіт «Квітка Петриківки очима дітей» _____	

Вступ

Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавальних інтересів учнів початкових класів як засобу формування життєвої компетенції

Сучасний період розвитку суспільства, оновлення всіх сфер його соціального і духовного життя потребує якісно нового рівня освіти, який відповідав би міжнародним стандартам. Усі перетворення, які відбуваються в суспільстві взагалі й у сфері освіти зокрема, зосереджуються на особистості – головній дійовій особі. Весь дидактичний процес спрямовується тепер на формування у школярів потреби у навчанні та інтересу до здобування знань.

Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення кращих педагогічних технологій, що використовувалися до цього часу. Подальший їх розвиток пов'язаний із орієнтацією на реалізацію сучасних концепцій освіти і виховання.

Однією з таких технологій є інтерактивне навчання, яке є одним із ефективних засобів активізації і розвитку пізнавальної, творчої діяльності учнів.

В Україні розроблена та пропагується технологія інтерактивного навчання О.І.Пометун та Л.В. Пироженко.

Слово «інтерактив» - з англійської мови: «inter» (взаємний), «act» (діяти). Означає воно діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія вчителя і учня.

Цілі і завдання інтерактивного навчання:
розширення пізнавальних можливостей учнів, зокрема у здобуванні, аналізі та застосуванні інформації з різних джерел;
можливість перенесення отриманих умінь, навичок та способів діяльності на

різні предмети та позашкільне життя учнів;
формування глибокої внутрішньої мотивації.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що вчитель організовує пізнавально-навчальну діяльність учня таким чином, що він самостійно розв'язує певні ситуації, проблеми, спираючись на свої потенційні можливості і вже набуті знання у процесі взаємодії «учень – інформація», «учень – ситуація», «учень – знання», «учень – проблема», «учень – учень», «учень – група».

Застосування інтерактивного навчання здійснюється шляхом використання

фронтальних та

кооперативних форм організації навчальної діяльності учнів,

інтерактивних ігор

та методів, що сприяють навчанню вміння дискутувати.

Найбільш уживаними стали:

при фронтальній формі роботи такі технології: мікрофон, "мозковий штурм", ажурна пилка, "незакінчене речення";

при кооперативній формі: робота в парах ("Облич до обличчя", "Один – удвох – усі разом"), робота в малих групах, акваріум;

інтерактивні ігри: "Рольова гра", "Драматизація", "Спрощене судове слухання";

технології навчання у дискусії: метод "Прес", "Обери позицію".

Використання інноваційних технологій – це спосіб створення в класі атмосфери, котра найліпшим чином сприяє співпраці, порозумінню та доброзичливості.

Головною метою освіти в початкових класах є формування в учнів комунікативної компетенції – досконалого володіння навичками спілкування в будь-якому середовищі за різних обставин.

Формування особистості і її становлення відбувається у процесі навчання, коли дотримуються певних умов

створення позитивного настрою для навчання;
відчуття рівного серед рівних;
забезпечення позитивної атмосфери в колективі для досягнення спільних цілей;
усвідомлення особистістю цінності колективно зроблених умовиводів;
можливість вільно висловити свою думку і вислухати свого товариша;
вчитель не є засобом «похвали і покарання», а другом, радником, старшим товаришем.

У загальноосвітніх школах існує класно – урочна форма навчання.
Основна одиниця навчання - урок. Ітерактивний урок має свою структуру та організацію.

Алгоритм роботи вчителя при проведенні інтерактивного уроку:
визначення доцільності використання інтерактивних прийомів саме на цьому уроці;
ретельний відбір та аналіз навчального матеріалу, у тому числі й додаткового (тести, приклади, ситуації, завдання для груп);
планування уроку – етапи, орієнтований поділ на групи, ролі учасників, запитання та можливі відповіді;
вироблення критерій оцінювання ефективності роботи груп;
мотивація навчальної діяльності шляхом створення проблемної ситуації, надання цікавинок, фактів;
забезпечення розуміння учнями змісту їхньої діяльності та формування очікування результатів;
забезпечення засвоєння навчального матеріалу учнями шляхом інтерактивної вправи;
рефлексія (підбиття підсумків) у різних формах – індивідуальна робота в парах, групах, дискусіях, у вигляді малюнків, схем, графіків, діалогів тощо.

Головна ідея, яку я реалізую у своїй практичній діяльності – це розуміння того, що спілкування є основою виховання дитини, оскільки

людина існує в мові, виявляє себе в мові, через мову, через спілкування прокладає місток для порозуміння з іншими людьми. Я вірю в талановитість кожної дитини, уважно ставлюся до її думок і крок за кроком намагаюся сформувати творчу особистість.

Працюючи 23 роки у сільській школі де мала кількість учнів намагаюся традиційні уроки замінити на інтерактивні. У практиці своєї роботи перевагу віддаю технологіям колективного навчання (методи «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Метод Прес», «Карусель», «Навчаючи - учусь») кооперативного навчання (робота в парах, групах) та інтерактивним іграм. . Із задоволенням ми з учнями проводимо на уроках інтерактивні вправи - "Аналогії", "Обговорення", "Вузлики", "Асоціативний куш", "Роби, як я" та інші.

Проводячи уроки такого типу, зацікавлюю школярів предметом, формую активну життєву позицію, розвиваю творчі здібності. Разом з тим удосконалюю мовленнєві і розумові навички, створюю ситуацію успіху, де кожен учень відчувається невимушено, а це, в свою чергу, сприяє самовдосконаленню його як особистості. Найкращих результатів досягаю, коли учні на уроках отримують максимальну навчальну інформацію в результаті активної самостійної пізнавальної діяльності.

Розробка тематичного заняття з використанням інтерактивних технологій та ІКТ « Казкова квітка Петриківки»

Тема уроку . Казкова квітка Петриківки

Практичне завдання: малювання квітки, застосовуючи прийоми петриківського розпису

Мета. формування *ключових компетентностей*: *вміння вчитися* –самоорганізовуватися до навчальної діяльності; приймати мету, яку ставить вчитель, планувати і виконувати необхідні дії; *загальнокультурної* – дотримуватися норм мовленнєвої культури, зв'язно висловлюватися в контексті змісту, розуміти особливості національної і загальнолюдської культури в побутовій і культурно – дозвіллевій сфері; *соціальної* – проектувати свої дії; продуктивно співпрацювати в команді, проявляти ініціативу; *громадянської* – бережливе ставлення до природи, до людей, до самого себе; *здоров'язбережувальної* – психічно та духовно бути здоровими; *предметних компетентностей*: ознайомити учнів з декоративним народним розписом; вчити учнів володіти такими мазками, як «гребінчик», «зернятко», «горішок» та «перехідний мазок»; розвивати уміння створювати візерунки з елементів петриківського розпису; поглиблювати знання про прийоми розпису; учити малювати квітку Петриківки; виховувати інтерес до народного мистецтва, прищеплювати любов до прекрасного (Слайд 2)

Засоби навчання. Презентація робіт майстрів декоративного розпису Тетяни Пати «Букет», «Букет айстр», «Кущ калини», Федора Панка «Сови», «Лебедина вірність», Надії Білокінь «Колодязь у садку», «Весільний поїзд»; альбом – посібник «Образотворче мистецтво»; підручник «Мистецтво»; комплект плакатів «Образотворче мистецтво 1-4 клас»; роздатковий матеріал; дитячі роботи; презентація з основними прийомами петриківського розпису; музичний запис; кольоровий картон, фарби,

пензлики, посудина з водою. (Слайд 3)

Візуальний ряд: зразки майстрів петриківського розпису, дитячі роботи.

Техніка виконання: декоративний розпис

Тип уроку. Практичної художньої діяльності (практично-виражальний).
(Слайд 4)

Хід уроку

1.Організаційний момент.

Хвилинка психо - настрою. (Слайд 5)

Учитель: Любі діти, у наш клас

Завітали гості щирі.

Привітайте в добрий час

Гостей посмішкою й миром.

Учні: Ми вам раді, люди добрі,

І вітаєм щиро вас.

Та запрошуєм ласкаво

На урок в четвертий клас.

Учитель: В нас у класі дружні діти,

Завзято вміють працювати.

Продемонструємо старання

І розпочнемо урок малювання.

Перевірка робочих місць. (Слайд 6)

Перевірка правил роботи на уроці:

- Працюй тихо й охайно.
- Не заважай працювати іншим.
- Закінчив працювати – наведи порядок на робочому місці.

2. Актуалізація опорних знань.

Інтерактивна технологія. Мозковий штурм . (Слайд7)

Запитання для учнів:

- Які види образотворчого мистецтва ви знаєте?

Відповіді учнів . (Живопис, графіка, скульптура, архітектура, декоративно-прикладне мистецтво).

- Яку тему ми вивчали на попередньому уроці?

Відповіді учнів.(Подарунок для мами).

- У якій техніці ми працювали?

Відповіді учнів.(Петриківський розпис).

- Де знаходиться найбільший центр декоративного розпису?

Відповіді учнів. (У селі Петриківка на Дніпропетровщині)

- Що ви ще знаєте про петриківський розпис?

Відповіді учнів. (Художники – звичайні сільські люди. Малювали пензликами з котячої, білячої шерсті. Паличками зрізаними як олівець, як круглу лопаточку, рівно як тичок, тампончиками, кінчиками пальців. Фарби використовували гуашеві, акварельні. Фарби – густі, як сметана. На

пензлик набирали щедро фарби. Мазки на папір клали один раз «від себе» і «до себе». Паличками мазки клали до центра. Кінчик пензлика поправляли об край банки або палітри, щоб не розтріпувався. Найпоширеніші мазки зернятко, криве зернятко, гребінчик, горішок).

3. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Говорять, той народ не має майбутнього, який не пам'ятає свого минулого. Українці минулих століть, хоча й не були такими освіченими як ми, та були надзвичайно талановитими та працьовитими і залишили нам у спадок чудове, неповторне, унікальне народне мистецтво – мистецтво розпису.

Повідомлення теми уроку.

Людина за своєю природою – художник. До всього, що її оточує й до чого торкаються її руки, вона намагається внести неповторні елементи краси. Стародавні гончарі, ковалі, ткачі, ремісники творили справжні шедеври, які ми можемо побачити в художніх музеях. Талановиті руки народних майстрів започаткували новий вид мистецтва, який називають **декоративно - ужитковим.**(Слайд 8 ,9)

Декоративне мистецтво – це художня творчість, пов'язана з прикрашанням будівель, помешкань, оздобленням і виготовленням прикрас. Слово «декор» з латині перекладається як «прикрашаю».
(Слайд 10)

Твори декоративного мистецтва можуть бути **графічними, живописними, скульптурними.**

Співуча, чутлива душа українського народу найяскравіше віддзеркалена в мистецтві народного розпису.

Сьогодні на уроці продовжуватимемо ознайомлюватись з технікою

петриківського розпису. Особливу увагу звертатимемо на розміщення і співвідношення елементів у відповідній послідовності. А твори петриківських майстрів допоможуть у створенні композицій із квітів. Отже, тема нашого уроку: «Казкова квітка Петриківки». (Слайд 11)

4. Засвоєння нових знань.

- Прочитайте визначення записане на дошці. (Слайд 12)

Розпис – це живописні орнаменти або сюжетні композиції, виконані на стінах будівель чи на предметах побуту.

(Демонстрація малюнків на комп'ютері. (Слайд 13,14, 15, 16, 17, 18, 19).

Інтерактивна технологія

Гра «Асоціативна павутинка» .

(На дошці записано словосполучення «декоративний розпис»). (Слайд 20)

- Утворіть асоціативну павутинку від словосполучення «декоративний розпис», пригадуючи різні слова, що, на вашу думку, пов'язані з цим поняттям. (Хата, стіна, вікно, піч, посуд, меблі, фарби, пензлик, білка, кіт, паличка, рослини, тварини, людина, колір, квіти, листя, калина, коні, птахи, казка, чарівність, зернятко, папір, село).

Робота учнів.

- Діти, а чи зміниться ваше уявлення про петриківський розпис у кінці уроку? Чому?

Розповідь учителя.

Цей вид народного мистецтва розвинувся з настінного малювання, поширеного з давніх часів у селах України. Протягом багатьох століть у

різних регіонах України формувались місцеві школи декоративного розпису зі своїм стилем виконання орнаментальних мотивів, здебільшого рослинних: квітів, стебел, плодів. Одним із найвідоміших центрів, що здавна уславився своєрідним мистецтвом розпису, є село Петриківка Дніпропетровської області. (Слайд 21)

(Демонстрація карти України з виділеною Дніпропетровською областю).

Петриківський розпис рідкісний та відомий у всьому світі.(Слайд 22)

Учень:

Стіни в квітах, пічка квітне,

Де цвітіння це привітне?

Знають це старі й малі –

В Петриківці, у селі.

Там бабусі так малюють,

Що художників дивують.

Став відомий на весь світ,

Цей петриківський дивосвіт.

У цьому селі з давніх-давен люди передають з покоління в покоління свої секрети розпису, свою майстерність. Колись малювали крейдою, сажею, вугіллям, кольоровою глиною, природними фарбами, виготовленими з бузини, моркви, буряку. Фарби розводили молоком, яечним жовтком, природним вишневим клеєм. А пензлики виготовляли з болотної трави, осоки та котячої шерсті. Грона калини чи винограду

малювали кінчиками пальців, пучками. На початку 20 століття у Петриківці почали виготовляти «мальовки» – малюнки на тонкому папері, що виконувались дешевими аніліновими фарбами – «манійками».

Словникова робота

Мальовки – малюнки на тонкому папері.

Манійки – дешеві анілінові фарби.

Робота з художніми полотнами.

Демонстрація презентації . (Слайд 23).

Розгляньмо малюнки видатних майстрів петриківського розпису Тетяни Пати, Федора Панка, Надії Білокінь, Марфи Тимченко, які все своє творче життя присвятили цьому виду народного мистецтва .

Малюнок у їхніх роботах, на перший погляд, простий і легкий, хоча він приховує довгу й копітку роботу художника, який філігранно вимальовує дрібні деталі.(Слайд 24)

Колорит, чистий та прозорий, ніби освітлений променями сонця. (Слайд 25)

Словникова робота

Колорит – сукупність кольорів у картині, переважаючі кольори, які складають загальний тон картини, краєвиду, предмета.

- У розписах переважають сині, червоні, малинові, зелені, жовті кольори. Майстри беруть чисті кольори і ніколи їх не змішують. (Слайд 26,27)

- А чи знаєте ви, що барви розпису мають символічне значення?

(Слайди 34,35,36,37, 38,39,40)

Зелений колір символізує весну, пробудження, надію, добрий настрій.

Синій – небо, спокій, силу, воду.

Жовтий – сонце, життя, осінь, урожай.

Червоний – вогонь, життя, буйне цвітіння, рідну домівку.

Коричневий – землю-годувальницю, дерево .

Білий – чистоту.

Чорний – землю.

Для петриківського розпису характерне біле тло, по якому нещільно кладуть мазки з фарбою, адже тоді розпис буде мереживним, прозорим, легким. (Слайд 28)

Словникова робота

Мережка – просвітчастий узор на місці висмикнутих із тканини ниток.

Композиції розпису своєрідні, ажурні, оригінальні. Їм притаманні рівновага, масштабність мотивів, наростання розмірів окремих елементів.

(Слайд 29,33)

Словникова робота

Ажурний – прозирчастий, прозорий, гратчастий, мистецьки тонко виконаний.

Характерною рисою петриківського розпису є те, що малюнок розміщений площинно й виглядає ніби розгорнутим на поверхні стіни, аркуша паперу чи тарілки. І хоча всі елементи розпису пов'язані в єдиній композиції, та лінії стебел, гілок ніколи не перетинаються між собою. Багато елементів розпису (квіти, листя, ягоди) малюють силуетно, а фігури звірів, птахів, людей зображують у профіль. (Слайд 32)

- Розгляньмо уважно роботи майстрів.
- Які основні елементи можна розглянути в них? (Грона калини, винограду, квіти великі та малі, пуп'янки, ягоди).

У кожної петриківської майстрині свої улюблені сюжети. У Надії Білокінь (Слайд 31)– цибульки, двоколірні яблучка, кетяги калини, кетяги винограду. У Тетяни Пати – квіткові букети, а Федір Панко часто використовував у своїх роботах зображення фантастичної жар-птиці, зозулястого півня чи сивої зозулі . Та основними у творчості всіх петриківських майстрів є рослинні мотиви.

Немов живі лягають на папір

Листочки, пуп'янки, квіток голівки.

Чарують душу і милують зір

Казкові квіти Петриківки.

Тетяна Чернявська

Так, квіти – це елементи, які наявні в кожній роботі. Здавна український народ вважав квіти оберегами людини.(Слайд 41)

Учень : **МОВА КВІТІВ** (Слайд 43)

Що каже свіжих квітів жмутик?

Про що їх мова непроста?

Вербa – одвертість, айстра – смуток,

Лілея біла – чистота.

Конвалія – любов таємна,

Мак – юний цвіт, що не згаса.

Дзвіночок польовий – то вдячність.

Троянда – то любов свята.

Нарцис – то горда необачність,

Волошка – ніжність, простота.

Саранка – лілея – сміливість,

Півонія життя багато літ,

Фіалочка – сором'язливість,

Любов минуща – первоцвіт.

Ми любим квіти малювати.

Й коли настане слухний час –

Все, що схочемо сказати,

Букетик висловить за нас.

За допомогою квітів можна висловити свої почуття. Це символ пишності природи, щедрості цвітіння, плодоношення. (Слайд 42) Улюбленими квітами в роботі петриківських майстрів є гвоздики, чорнобривці, волошки. Звичайно їх зображення в розписі спрощене, стилізоване й має свою назву. (Слайд 44,45,46) Наприклад круглу чи овальну квітку називають **розеткою**, а зображення квітки збоку, що подібне до розрізаної навпіл цибулини, – **цибулькою**.

Демонстрація вчителем розрізаної квітки чи цибулини.

Робота з підручником .

Спільна робота вчителя та учнів.

Робота з художніми полотнами.

- Розгляньте розписи та знайдіть розетки й цибульки.
- Зверніть увагу на композицію цих робіт.

Композиція – це розміщення й співвідношення елементів у певній послідовності. (Слайд 47,30)

Для петриківського розпису типовим є симетрична врівноваженість. Наприклад, у панно Федора Панка «Сині квіти» центральним компонентом композиції є сині квіти, які врівноважують жовто-червоне пірчасте листя, а також дрібні елементи: сині пуп'янки та ягоди. Усі ці елементи об'єднує між собою хвиляста лінія. Цей композиційний елемент петриківці називають «бігунцем». Це цікавий і динамічний елемент. Розпис «бігунця» починають із ажурного листя, розміщуючи листочки на однаковій відстані один від одного. Потім їх сполучають хвилястою лінією, доповнюють композицію легкими мазками, утворюючи ними « пірчасте листя» або «билинки» .

(Слайд 48)

- **На минулому уроці ми ознайомилися з такими прийомами петриківського розпису:**

«Зернятко», «криве зернятко» мазок, який починається, найлегшим дотиком, а закінчується натисканням.

«Гребінчик» – мазок, що починається із потовщення. Його роблять натисканням пензля, а закінчують тоненьким вушком.

«Горішок» – складається із двох вигнутих півлунками й поставлених один проти одного.

- **«Перехідний мазок»** – накладається одним пензлем, але двома фарбами.

(Учитель роздає прийоми учням).

- Ці прийоми ви зможете використати в сьогоднішній роботі, створюючи композицію із квітів у техніці петриківського розпису.

4. Фізкультхвилинка. (Слайд49)

Ми малюєм квіточки чудові, (плескають у долоні)

Пелюсточки, листя, стебельце, (імітують малювання квітів)

Захитались квіточки на вітрі, (нахиляють тулуб ліворуч-праворуч)

І повіяв вітер нам в лице. (помахують руками на обличчя)

Вгору,вгору,тягнуться до сонця (стоять навшпиньки,піднімають руки вгору)

Квіти, як казкові ніжні сні. (присідають)

І заглядають до нас в віконце (повертають головою)

Перші вісники чарівної весни . (сідають за парти)

(Продовження етапу засвоєння знань).

- Виконуючи малюнок дотримуйтеся схеми, поданої в альбомі.

Пояснення послідовності виконання завдань. (Слайд 50)

1. Простим олівцем намітьте стебла та великі квіти – цибульки.
2. Позначте листя й маленькі квіти – розетки.
3. Зобразіть на квітах-цибульках декоративні пелюстки.

4. Доберіть кольори. Розмалуйте декоративні квіти й листя.
5. Доповніть зображення дрібними декоративними елементами.

6. Самостійна художньо-практична діяльність учнів.

(Звучить легка музика).

(Вчитель надає допомогу учням).

7. Підсумок уроку. Рефлексія .(Слайд 51)

Відповіді на запитання:

- Що називають декоративним розписом?
- Що можна прикрасити декоративним розписом?
- З роботами яких петриківських майстрів ви ознайомились?
- Які основні елементи зображають ці майстри в своїх роботах?

Продовження гри «Асоціативна павутинка».

Доповніть поняття «декоративний розпис» словами, які ще більше розкриють це поняття.

(Робота учнів).

Виставка робіт. (Слайд 52)

Розмістіть ваші роботи на виставці. У класі відразу запанував святковий настрій. Вам вдалося зрозуміти душу петриківського розпису і відтворити її у своїх роботах. Адже петриківський розпис завжди стверджує: «Життя – свято»! І це свято створили ваші малюнки!

Оцінювання робіт.

Запитання до вчителя.

Тема і завдання наступного уроку.

Прибирання робочих місць.

Висновки

Інтерактивне навчання дозволяє учням набути головної життєвої компетенції – комунікативної. Саме вміння спілкуватися з іншими людьми дозволяє учневі бути впевненим у своїх інтелектуальних можливостях, успішним серед однокласників. Уроки інтерактивного навчання надають можливість в учнів формувати основні пізнавальні і громадянські уміння, а також навичок і зразків поведінки у суспільстві. Інтерактивні форми роботи сприяють розвитку ініціативності, незалежності, уяви, самодисципліни, співпраці з іншими учнями, залучають учнів до активної участі у процесі навчання, заохочують працювати разом, висловлювати свої думки, виражати почуття, використовувати свій досвід, брати на себе відповідальність за навчання та розвивати вміння вчитися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біда О. Структура і методика інтерактивного уроку. // Початкова школа. 2007 -- №7.
2. Герега Т. Інтерактивні методи на уроках// Завуч.-№7, 2004
3. Державні стандарти початкової загальної освіти / [Електронний ресурс]/ Режим доступу: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-п
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – Київ,2004.
5. . Закон України про загальну середню освіту / [Електронний ресурс]/www.osvita.org.ua/pravo/law_02/
6. Закон України «Про освіту» / [Електронний ресурс]/osvita.ua/leqis/ation/law/223
7. Навчання в дії. Як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивних технологій навчання: Метод. Посіб. А.Панченков, О. Пометун – К. А.П.Н.,2003
8. Пометун О.,Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика,досвід.-Київ., 2002
9. Пометун Н.О., ПироженкоЛ.В.Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – Київ, 2005
- 10.Стребна О.В., Сошенко А.О. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи. – Харків, 2004.
- 11.. Шевчук І. Використання інтерактивних технологій у проведенні виховних годин//Початкова школа. – 2004, №5